

УДК 34

Костюк В. Л.

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри муніципального права
та адміністративно-правових дисциплін*

*Навчально-наукового інституту права ім. І. Малиновського
Національного університету «Острозька академія»*

ПРИНЦИПИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ, ВИДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Складний процес утвердження в Україні демократичної, соціальної та правової держави, виходячи із об'єктивної, закономірної необхідності розвитку громадянського суспільства зумовлюють дискусії навколо проблем розробки концепції соціальної реформи [1, с. 18-20], [2, с. 30-32]. Очевидно, що концептуальною метою реформ має стати забезпечення гідного рівня, якості життя кожної людини на основі посилення уваги до прав, потреб та інтересів людини [3]. У контексті організації, проведення соціальної реформи, важливого значення набувають проблеми щодо формування дієвої системи засад, фундаментальних орієнтирів (пріоритетів) розвитку соціального забезпечення як важливої складової формування адекватних, належних та ефективних механізмів підтримки соціально вразливих, інших категорій осіб [4, с. 24-30]. У зв'язку із цим, системного переосмислення, концептуального оновлення потребують

© Костюк В. Л., 2016

© Національний університет «Острозька академія», 2016

-
- Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

принципи права соціального забезпечення, які мають виступати ключовими суспільно-правовими орієнтирами організації і проведення соціальних реформ.

Принагідно відзначити, що термін «принцип» (від лат. *principium*) означає основу, початок. Доречно відзначити, що у правознавстві термін «принцип» використовується для характеристики найрізноманітніших юридичних явищ – принципів права, правотворчості, правопорядку, юридичної відповідальності та ін. [5, с. 102]. При характеристиці принципів права, професор А.М. Колодій наголошує на тому, що вони мають такі ознаки як: регулятивність, яку не можна ототожнювати з регулятивними характеристиками норм права; внутрішня єдність, яка проглядається у їх системно-структурній внутрішній збалансованості, несуперечливість, інтегрованість і водночас диференційованість на певні види; об'єктивна зумовленість, під якою слід розуміти їх відповідність характеру суспільних відносин, економічним, політичним, ідеологічним процесам, що відбуваються у суспільстві; ідеологічність, яка означає, що вони, як і право загалом, є формою суспільної свідомості, яка здійснює ідейний, інформаційно-виховний вплив загального характеру [6, с. 19].

с. П. Погребняк наводить такі ознаки основоположних принципів, як: втілення найважливіших цінностей, притаманних певній системі права; концентроване відображення результату розвитку права та визначення напрямків його подальшого розвитку; найбільш загальний характер; пріоритет перед нормами права; підвищена стійкість; самодостатній характер (з точки зору формальної визначеності) та ін. [7, с. 13].

Т. З. Герасимів доречно відмічає, що принципами права соціального забезпечення вважаються такі вихідні засади, які відображають сутність суспільних відносин, що формують предмет цієї галузі [8, с. 5].

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

За своєю суттю, принципи права соціального забезпечення покликані, по-перше, відображати соціальну сутність цієї галузі права в умовах сьогодення, окреслювати перспективи розвитку; по-друге, визначати основоположні засади (положення) щодо правового регулювання відносин з соціального забезпечення; по-третє, забезпечувати цілісність, єдність і системність права соціального забезпечення; по-четверте, сприяти відкритості, доступності та прозорості права та соціальний захист та інших тісно пов'язаних із ним прав; по-п'яте, посилювати дієвість соціально-правового статусу окремих категорій осіб; по-шосте, посилювати інтеграційні процеси розвитку права соціального забезпечення та законодавства, з урахуванням міжнародного та європейського досвіду. Слід відзначити, що в умовах сьогодення відбувається складний процес формування новітньої системи принципів права соціального забезпечення як об'єктивна складова розвитку суспільства та держави.

Метою наукової статті є науково-теоретичне дослідження принципів права соціального забезпечення через призму перспектив їх розвитку в умовах сьогодення. У юридичній літературі зазначена проблематика частково розглядалася у працях таких вчених-юристів як: В. М. Андрійв, В. С. Венедіктов, С. В. Венедіктов, С. Я. Вавженчук, С. В. Вишновецька, Т. З. Герасимів, І. В. Зуб, І. П. Жигалкін, М. І. Іншин, В. Л. Костюк, С. С. Лукаш, А. Р. Мацюк, П. Д. Пилипенко, С. В. Попов, С. М. Прилипко, О. І. Процевський, С. М. Синчук, Б. І. Сташків, О. В. Тищенко, Н. М. Хуторян, Г. І. Чанишева, М. М. Шумило, Л. П. Шумна, В. І. Щербина, О. М. Ярошенко та ін. Варто відзначити, що науково-теоретичні праці цих та інших вчених мають концептуальне значення для розуміння сутності принципів права соціального забезпечення. Разом із тим, ураховуючи стан, динаміку розвитку суспільства і держави, необхідність організації та впровадження соціальних реформ, посилення механізмів реалізації,

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

гарантування, правової охорони соціальних прав, принципи права соціального забезпечення потребують належного переосмислення, новітнього розвитку.

З позиції сьогодення, розвиток принципів права соціального забезпечення, провадиться із урахуванням сучасних тенденцій розвитку суспільства, права та держави, особливостей предмету, методу правового регулювання зазначеної галузі права. При цьому, принципи покликані сприяти цілісності, узгодженості та єдності права соціального забезпечення.

Отже, **під принципами права соціального забезпечення** слід розуміти систему основних (керівних) засад (положень), які формуються під впливом сучасних тенденцій розвитку суспільства та держави, з метою цілісності, узгодженості, єдності права соціального забезпечення на основі належного правового регулювання сучасних відносин в означеній сфері.

Основними ознаками принципів права соціального забезпечення є наступні: 1) система основних (керівних) засад (положень), які визначають спрямованість права соціального забезпечення; 2) відображають соціальні тенденції розвитку суспільства та держави; 3) покликані посилювати ефективність, дієвість та доступність права на соціальний захист (соціальне забезпечення), інших тісно пов'язаних із ним прав; 4) спрямовані на належне правове регулювання сучасних відносин із соціального забезпечення; 5) покликані розвивати сучасне, ефективне та доступне законодавство про соціальне забезпечення; 6) спрямовані на гармонізацію права соціального забезпечення, законодавства із урахуванням міжнародних, у тому числі європейських, соціальних стандартів.

Доречно наголосити, що в юридичній літературі наводяться різні підходи до принципів права соціального забезпечення як системного

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

правового явища. Професор Н. Б. Болотіна наголошує, що загальні принципи права соціального забезпечення (захисту) слід поділити на змістовні та формальні. Змістовні принципи формулюють загальні засади змісту права соціального захисту. Формальні принципи відображають якість юридичного механізму забезпечення такого права [9, с. 192-193]. О. В. Тищенко розглядає принципи права соціального забезпечення, виходячи із їх змісту та поділяє на загальногалузеві і внутрішньогалузеві. При цьому, під загальногалузевими принципами розуміються принципи, які за своїм змістом стосуються всієї галузі права соціального забезпечення в цілому та поширюються на всі сфери соціального забезпечення, а внутрішньогалузеві, на її думку, є такими принципами, які містять загальні засади розвитку окремих інститутів (або підгалузей) права соціального забезпечення (пенсійне забезпечення, соціальне страхування, соціальне обслуговування тощо) [10, с. 115].

Таким чином, справедливим буде виділити у системі принципів права соціального забезпечення такі як: 1) загальноправові (універсальні); 2) конституційно-правові (основоположні); 3) галузеві (спеціальні).

По-перше, у системі принципів права соціального забезпечення ключове місце посідають загальноправові, тобто йдеться про суті, про основоположні засади (принципи), які сформовані у процесі еволюції суспільства, права та держави. Зазначені принципи мають об'єднувальний характер по відношенню до усіх галузей права, відображаючи їх загальну спрямованість, стан, динаміку розвитку суспільства та держави.

За своєю суттю, загальноправові принципи права соціального забезпечення – це система визнаних у суспільстві і державі засад (ідей та концепцій), які відображають сутність, єдність і цілісність права соціального забезпечення. Для таких принципів характерні наступні основні риси: розроблені у процесі еволюції суспільства і держави як

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

результат визнання загальнолюдських цінностей і пріоритетів; закріплені або впливають із змісту найбільш фундаментальних міжнародних та національних політико-правових актів; мають локанічний, простий та зрозумілий зміст; лежать у основі розвитку національного права (кожної із його галузей) і законодавства; конкретизуються, розвиваються та трансформуються у галузеві принципи права соціального забезпечення; можуть бути закріплені в Конституції як Основному Законі України; відображають соціальний і гуманістичний вектор розвитку суспільства і держави; спрямовані на розвиток в Україні сучасної моделі соціального захисту (соціального забезпечення); сприяють ефективному правовому регулюванню відносин із соціального забезпечення; відображають основоположні засади соціально-економічних прав та свобод людини; лежать в основі формування системи конституційних і галузевих принципів права соціального забезпечення.

У системі загальноправових принципів права соціального забезпечення, особливе значення мають такі із них як: 1) принцип верховенства права, прав та свобод особи; 2) принцип верховенства конституції; 3) принцип поваги до прав і свобод людини; 4) принцип соціальної справедливості; 5) принцип гуманізму; 6) принцип законності; 7) принцип пріоритету норм міжнародних договорів над внутрідержавними правовими актами; 8) принцип соціальної захищеності особи.

По-друге, у праві соціального забезпечення фундаментальне значення посідають конституційні принципи [4, с. 25-30]. З правової точки зору, конституційні принципи можуть відтворювати загальноправові та/або їх конкретизувати, виходячи із соціальних пріоритетів розбудови суспільства, держави та права.

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

Конституційні принципи права соціального забезпечення – це система визначених на основі загальноправових принципів, норм Конституції України засадничих положень спрямованих на забезпечення ефективного правового регулювання відносин із соціального забезпечення. До основних ознак зазначених принципів можна віднести наступні: а) відображають та/або розвивають загальноправові принципи права соціального забезпечення; б) закріплюються у нормах Конституції України, переважно, у вигляді прав-принципів; в) слугують правовою основою для вироблення галузевих принципів права соціального забезпечення; г) розвивають механізми реалізації, гарантування та правової охорони права на соціальний захист (соціальне забезпечення) та інших пов'язаних із ним прав.

За змістом Конституції нашої держави Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава (ст. 1) у якій: людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю (ст. 3); права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ст. 3); держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3); носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ (ст. 5); народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (ст. 5).

Доречно підкреслити, що утвердження в Україні принципу соціальної держави передбачає визнання у ній людини найвищою соціальною цінністю, своє призначення вбачає в забезпеченні громадянського миру і злагоди в суспільстві, надає на субсидіарних засадах соціальну допомогу індивідам та іншим громадянам, які перебувають у важкій життєвій ситуації з метою забезпечення кожному гідного рівня життя [11, с. 13].

-
- Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

Основний Закон України закріплює фундаментальний для демократичної, соціальної та правової держави принцип верховенства права (ст. 8). Можна погодитися з професором М.І. Козюброю, який наголошує на тому, що утвердження принципу верховенства права можливо за умов, коли в суспільстві послідовно і неухильно втілюються в життя такі основні вимоги: 1) природні, невід’ємні і невідчужувані права і свободи людини набувають вирішального значення у відносинах між нею і державною владою; 2) принцип розподілу влад; 3) принцип обмеження дискреційних повноважень; 4) верховенство Конституції; 5) принцип визначеності; 6) принцип пропорційності; 7) принцип правової безпеки та захист довіри; 8) незалежність суду і суддів [12, с. 4-8].

Також норми Конституції України визначають систему основоположних прав та свобод людини, покликані посилювати соціальну сутність суспільства і держави. До основних конституційних прав особи відносяться наступні: право особи на вільний розвиток своєї особистості (ст. 23), право на рівність конституційних прав та свобод (ст. 24), право на життя (ст. 27), право на повагу до гідності (ст. 28), право на свободу та особисту недоторканість (ст. 29); право на невторгання в особисте та сімейне життя (ст. 32), право на свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України (ст. 33), право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34), право на свободу світогляду і віросповідання (ст. 35), право на свободу об’єднання громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів (ст. 36), право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів (ст. 36), мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст. 38); право доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування (ст. 38), право на індивідуальні чи колективні письмові звернення (ст. 40); право власності (ст. 41), право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується (ст. 43), право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів (ст. 44), право на відпочинок (ст. 45), право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом (ст. 46), право на житло (ст. 47), право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло (ст. 28), право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49), право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди (ст. 50), право дітей на рівність прав незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним (ст. 52), право на освіту(ст. 53), право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності (ст. 54), право на судовий захист (ст. 55), право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень (ст. 56), право знати свої права і обов'язки (ст. 57). Зазначені права, з огляду на їх фундаментальний для особи,

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

суспільства і держави характер, можна назвати правами-принципами по відношенню до права соціального забезпечення.

Концептуальне значення для системи принципів права соціального забезпечення має право на соціальний захист (соціальне забезпечення): по-перше, це фундаментальне та основоположне, системне право особи; по-друге, це фундаментальне конституційне право-принцип; по-третє, це право виступає соціально-правовим фундаментом розвитку права соціального забезпечення та системи галузевих принципів. За змістом Конституції України (ст. 46) громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Отже, буде доречним відзначити, що законодавець в Основному Законі України закладає певну універсалізацію соціального захисту (соціального забезпечення). Глибинний аналіз положень Конституції України, дає підстави констатувати те, що зазначене право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. При цьому, пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом (ч. 2, 3 ст. 46).

До основних конституційних принципів права соціального забезпечення, можна віднести такі як: 1) принцип демократичної держави; 2) принцип соціальної держави; 3) принцип правової держави; 4) принцип-право на соціальний захист (соціальне забезпечення); 5) принцип-право на

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

достатній життєвий рівень для себе та своєї сім'ї; б) принцип-право на освіту; 7) принцип-право на охорону здоров'я; 8) ін.

По-третє, специфічність права соціального забезпечення відображають галузеві принципи. Зазначені принципи покликані: забезпечувати ефективно правове регулювання сучасних відносин із соціального забезпечення; забезпечувати цілісність та єдність права соціального забезпечення як галузі права. Крім того, вони покликані поглиблювати принципи соціального забезпечення, якими є: універсальність; доступність; адекватність стану розвитку суспільства та держави; спрямованість на забезпечення гідного рівня та якості життя; ефективність; адресність тощо.

Галузеві принципи права соціального забезпечення – це система розроблених на основі загальноправових, конституційних принципів, основоположних, керівних засад (положень), які спрямовані на правове регулювання сучасних відносин із соціального забезпечення. Основними ознаками галузевих принципів права соціального забезпечення є наступні: а) ґрунтуються на загальноправових та конституційних принципах права соціального забезпечення, їх конкретизують, розвивають у напрямку побудови в Україні сучасної моделі соціального захисту (соціального забезпечення); б) спрямовані на належне правове регулювання сучасних відносин із соціального забезпечення; в) спрямовані на забезпечення ефективності та доступності права на соціальний захист (соціальне забезпечення), інших пов'язаних із ним прав; г) спрямовані на розбудову новітнього законодавства про соціальне забезпечення; г) покликані сприяти розвитку права соціального забезпечення, законодавства, виходячи із міжнародного (європейського) досвіду.

Беручи до уваги сучасні тенденції розвитку суспільства та держави, доктринальні положення права соціального забезпечення [10, с. 106-117],

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

[13, с. 8-20], основними галузевими принципами соціального забезпечення є наступні: 1) принцип пріоритетності законодавчого регулювання відносин із соціального забезпечення; 2) принцип єдності та диференціації у правовому регулюванні відносин із соціального забезпечення; 3) принцип універсальності права на соціальний захист (соціального забезпечення) та тісно пов'язаних із ним прав; 4) принцип відповідності соціального забезпечення гідному рівню та якості життя (прожитковому мінімуму); 5) принцип ефективності та доступності соціальної реабілітації; 6) принцип розвитку права соціального забезпечення, законодавства із урахуванням міжнародних та/або європейських соціальних стандартів.

Основними тенденціями удосконалення принципів права соціального забезпечення є такі: по-перше, розробка концептуальних засад реформування соціального забезпечення, виходячи із стану та динаміки розвитку суспільства та держави; по-друге, спрямованість на універсалізацію, доступність моделі соціального захисту (соціального забезпечення); по-третє, розробка новітнього кодифікованого закону про соціальне забезпечення, у тому числі концептуальних засад правового регулювання відносин із соціального забезпечення на основі консолідації інтересів суспільства, особи та держави; по-четверте, спрямованість соціальних стандартів та соціальних гарантій на забезпечення гідного рівня та якості життя; по-п'яте, посилення ефективності, дієвості та доступності механізмів реалізації, гарантування, правової охорони права на соціальний захист (соціальне забезпечення), інших пов'язаних із ним прав; по-шосте, посилення ефективності соціально-правового статусу окремих категорій осіб; по-сьоме, розробка дієвих механізмів імплементації міжнародних та європейських соціальних стандартів.

Подальший процес утвердження системи принципів права соціального забезпечення має належне законодавче закріплення, на основі

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

поєднання потреб та інтересів особи, інститутів державної влади, громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Іншин М. І., Сіроха Д. І. Соціальна держава: сутність і перспективи / М. І. Іншин, Д. І. Сіроха // Актуальні проблеми соціального права: збірник матеріалів учасників всеукраїнських соціальних програм (заходів) ВГОІ «Інститут реабілітації та соціальних технологій» у 2014 р. / За загальною редакцією М. І. Іншина, В. Л. Костюка, В. О. Попелюшка. – К.: ПВГОІ «ІР СТ Україна», 2015. – С. 17-21.

2. Тимченко С. М. Соціальна держава та права людини у новітніх умовах сьогодення: напрями та тенденції розвитку / С. М. Тимченко // Актуальні проблеми соціального права: збірник матеріалів учасників всеукраїнських соціальних програм (заходів) ВГОІ «Інститут реабілітації та соціальних технологій» у 2014 р./За загальною редакцією М. І. Іншина, В. Л. Костюка, В. О. Попелюшка. – К.: ПВГОІ «ІР СТ Україна», 2015. – С. 30-34.

3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року №254-к // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

4. Костюк В.Л. Конституційні принципи права соціального забезпечення та права осіб з інвалідністю: проблеми та перспективи / В. Л. Костюк // Актуальні проблеми соціального права: збірник матеріалів учасників всеукраїнських соціальних програм (заходів) ВГОІ «Інститут реабілітації та соціальних технологій» у 2014 р. / За загальною редакцією М. І. Іншина, В. Л. Костюка, В. О. Попелюшка. – К.: ПВГОІ «ІР СТ Україна», 2015. – С. 22-30.

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

5. Жигалкін І. П. Система принципів трудового права України: проблеми сучасної теорії і практики: монографія / І. П. Жигалкін. – Х.: Право, 2015. – 360 с.
6. Колодій А. М. Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання): Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.01;12.00.02 / А. М. Колодій ; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 1999. – 36 с.
7. Погребняк С. П. Основоположні принципи права: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / С. П. Погребняк ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. – Х., 2009. – 36 с.
8. Герасимів Т. З. Принципи права соціального забезпечення України: автореф. дис... канд. юрид. наук/Т.З. Герасимів//Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2002. – 15 с.
9. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту : становлення і розвиток в Україні: монографія – К.: Знання, 2005. – 381 с.
10. Тищенко О. В. Право соціального забезпечення України: теоретичні та практичні проблеми формування і розвитку галузі: монографія / О. В. Тищенко.-К.: ДП «Прінт Сервіс», 2014. – 394 с.
11. Конституція України: Науково-практичний коментар / В. Б. Авер'янов, О. В. Батанов, Ю. В. Баулін та ін.; Ред. кол. В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Ю. М. Грошевой та ін. – Харків: Видавництво «Право»; К.: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – 808 с.
12. Козюбра М. І. Принципи верховенства права і правової держави: єдність основних вимог / М. І. Козюбра // Наукові записки. Том 64, Юридичні науки / Національний університет «Києво-Могилянська академія». Видавничий дім «КМ Академія», 2007. – С. 4-9.

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

13. Прилипко С. М. Предмет права соціального забезпечення: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / С. М. Прилипко ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. – Х., 2007. – 47 с.

Костюк В. Л.

Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку

У цій статті розкрито концептуальні підходи до розуміння сутності, ознак, видів принципів права соціального забезпечення. Акцентовано увагу на те, що їх формування є складовою соціальної реформи, доступності права на соціальний захист та інших тісно пов'язаних із ним прав. Відзначено перехідний етап становлення системи принципів права соціального забезпечення, виходячи із стану та динаміки розвитку суспільства та держави. Досліджено особливості загальноправових, конституційних та галузевих принципів права соціального забезпечення. Зроблено висновки та пропозиції.

Ключові слова: соціальне забезпечення; принципи права соціального забезпечення; принцип верховенства права; принцип соціальної держави; конституційні принципи права соціального забезпечення; галузеві принципи права соціального забезпечення.

Костюк В. Л.

Принципы права социального обеспечения: понятие, признаки, виды и тенденции развития

В этой статье раскрыты концептуальные подходы к пониманию сущности, признаков, видов принципов права социального обеспечения. Акцентируется внимание на то, что их формирования является

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

составляющей социальной реформы, доступности права на социальную защиту и других тесно связанных с ним прав. Отмечено переходный этап становления системы принципов права социального обеспечения, исходя из состояния и динамики развития общества и государства. Исследованы особенности общеправовых, конституционных и отраслевых принципов права социального обеспечения. Сделаны выводы и предложения.

Ключевые слова: социальное обеспечение; принципы права социального обеспечения; принцип верховенства права; принцип социального государства; конституционные принципы права социального обеспечения; отраслевые принципы права социального обеспечения.

Kostiuk V. L.

The principles of social security law: the concept, features, types and trends

In this article the conceptual approaches to understanding the nature, characteristics, types of principles of social security law. The attention to the fact that their formation is part of social reform, access rights to social protection and other closely related to copyright. Noted transitional phase of a system of principles of social security law, based on the state and dynamics of the society and the state. The features of general legal, constitutional and sectoral social security law.

Sectoral principles of social security law - a system developed on the basis of general legal and constitutional principles, fundamental, guiding principles (regulations) aimed at regulation of relations with modern social security. The main features of sectoral social security law are: based on general legal principles and constitutional right to social security, to specify, develop in the direction of building in Ukraine modern model of social protection (social security); aimed at the proper regulation of relations with modern social

▪ Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

security; aimed at ensuring the efficiency and availability of the right to social protection (social security), other related to copyright; aimed at developing modern social security legislation; designed to promote the development of social security law, legislation, based on international (European) experience.

Considering the current trends in society and the state, doctrinal provisions of social security law the basic principles of social security branch are: 1) the principle of priority of legislative regulation of relations with social security; 2) the principle of unity and differentiation in legal regulation of relations with social security; 3) the principle of the universality of the right to social protection (social security) and is closely related to copyright; 4) compliance with the principle of social security and a decent standard of quality of life (living wage); 5) the principle of effectiveness and accessibility of social rehabilitation; 6) the principle of social security law, legislation with the international and / or European social standards.

The main trends of improving social security law principles are: first, the development of conceptual foundations of welfare reform, based on the state and dynamics of the society and the state; Second, focus on universality, accessibility model of social protection (social security); thirdly, the development of modern codified law on social security, including conceptual basis of legal regulation of relations with social security through the consolidation of public interest entities and the state; Fourth, focus social standards and social guarantees to ensure a decent standard and quality of life; Fifthly, increasing efficiency, effectiveness and accessibility of mechanisms for implementation, ensure the legal protection of the right to social protection (social security), other related to copyright; Sixth, strengthen the effectiveness of the social and legal status of certain categories of persons; Seventh, to develop effective mechanisms for the implementation of international and European social standards.

-
- Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.

Key words: social security; principles of social security law; the rule of law; the principle of the social state; constitutional principles of social security law; industry principles of social security law.

-
- Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltrr.pdf>.